Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 5ης Μαΐου 2022 [1]

Υπόθεση C-256/21

KP
κατά
TV,
Gemeinde Bodman-Ludwigshafen

[αίτηση του Oberlandesgericht München
(ανωτέρου περιφερειακού δικαστηρίου Μονάχου, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (APFELZÜGLE) – Διαφορά ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου – Αρμοδιότητα των δικαστηρίων σημάτων – Αγωγή λόγω προσβολής – Ανταγωγή – Παραίτηση από την αγωγή λόγω προσβολής»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως του Oberlandesgericht München (ανωτέρου περιφερειακού δικαστηρίου Μονάχου, Γερμανία) αφορά την ερμηνεία του άρθρου 124, στοιχεία α′ και δ′, και του άρθρου 128 του κανονισμού 2017/1001 για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2].

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του KP και, αφετέρου, του TV και του Gemeinde Bodman-Ludwigshafen (Δήμου Bodman-Ludwigshafen), σχετικής με αγωγή λόγω προσβολής λεκτικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας του εν λόγω σήματος.

3. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν η αρμοδιότητα του δικαστηρίου σημάτων της Ένωσης επί της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος εξακολουθεί να υφίσταται σε περίπτωση που ο δικαιούχος του σήματος παραιτήθηκε από την κύρια αγωγή λόγω προσβολής.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 154, σ. 1).

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

4. Οι αιτιολογικές σκέψεις 31, 32 και 33 του κανονισμού 2017/1001 έχουν ως εξής:

«(31) Για τη διασφάλιση της προστασίας των σημάτων της ΕΕ, πρέπει να ορίζουν τα κράτη μέλη, βάσει της εθνικής τους νομοθεσίας, το μικρότερο δυνατό αριθμό εθνικών δικαστηρίων πρώτου και δευτέρου βαθμού ως αρμόδια για θέματα παραποίησης/απομίμησης και εγκυρότητας του σήματος της ΕΕ.

(32) Είναι σημαντικό οι αποφάσεις περί εγκυρότητας και παραποίησης/απομίμησης των σημάτων της ΕΕ να ισχύουν και να καλύπτουν το σύνολο της Ένωσης, δεδομένου ότι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να αποφεύγονται αντιφατικές αποφάσεις των δικαστηρίων και του Γραφείου και να μην προσβάλλεται ο ενιαίος χαρακτήρας των σημάτων της ΕΕ. […]

(33) Θα πρέπει να αποφεύγεται η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων επί αγωγών μεταξύ των ιδίων διαδίκων, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά με βάση σήμα της ΕΕ και παράλληλα εθνικά σήματα. Προς τούτο, τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού αυτού, όταν οι αγωγές ασκούνται μέσα στο ίδιο κράτος μέλος, πρέπει να αναζητηθούν στους εθνικούς διαδικαστικούς κανόνες, τους οποίους δεν θίγει ο παρών κανονισμός, ενώ, όταν οι αγωγές ασκούνται σε διαφορετικά κράτη μέλη, μάλλον ενδείκνυνται διατάξεις που θα βασίζονται στους κανόνες περί εκκρεμοδικίας και συνάφειας του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 [3]».

5. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Το σήμα της ΕΕ έχει ενιαίο χαρακτήρα. Παράγει τα αυτά αποτελέσματα σε ολόκληρη την Ένωση: δεν δύναται να καταχωρισθεί, να μεταβιβασθεί, να γίνει αντικείμενο παραίτησης, ή απόφασης περί έκπτωσης του δικαιούχου εκ των δικαιωμάτων του ή περί ακυρότητος, ούτε να απαγορευθεί η χρήση του, παρά μόνο για ολόκληρη την Ένωση. Η αρχή αυτή ισχύει, εκτός αντιθέτου διατάξεως του παρόντος κανονισμού.»

6. Κατά το άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού, το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκτάται με την καταχώριση.

7. Το άρθρο 59, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του ανωτέρω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Ένα σήμα της ΕΕ κηρύσσεται άκυρο, μετά από αίτηση που υποβάλλεται στο Γραφείο ή μετά από άσκηση ανταγωγής στα πλαίσια αγωγής για παραποίηση/απομίμηση:

α) εάν το σήμα της ΕΕ δεν καταχωρίσθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7·

[…]».

[3] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

8. Στο πλαίσιο του τμήματος 5 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασία έκπτωσης ή ακυρότητας ενώπιον του Γραφείου», το άρθρο 63, παράγραφος 3, ορίζει τα εξής:

«Η αίτηση έκπτωσης ή κήρυξης της ακυρότητας είναι απαράδεκτη όταν αίτηση μεταξύ των αυτών διαδίκων με το αυτό αντικείμενο και την αυτή αιτία έχει κριθεί επί της ουσίας, είτε από το Γραφείο είτε από δικαστήριο σημάτων της ΕΕ όπως αναφέρεται στο άρθρο 123, και η απόφαση του Γραφείου ή του εν λόγω δικαστηρίου επί της συγκεκριμένης αίτησης έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.»

9. Κατά το άρθρο 123, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001:

«Τα κράτη μέλη ορίζουν στο έδαφός τους τον μικρότερο δυνατό αριθμό πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων εθνικών δικαστηρίων, τα οποία ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται με τον παρόντα κανονισμό.»

10. Το άρθρο 124, στοιχεία α′ και δ′, του κανονισμού 2017/1001 έχει ως εξής:

«Τα δικαστήρια σημάτων της ΕΕ έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα για την εκδίκαση:

α) όλων των αγωγών για παραποίηση/απομίμηση και, εάν επιτρέπεται από το εθνικό δίκαιο, για επαπειλούμενη παραποίηση/απομίμηση σήματος της ΕΕ·

[…]

δ) των ανταγωγών για έκπτωση ή ακυρότητα του σήματος της ΕΕ που προβλέπονται στο άρθρο 128».

11. Το άρθρο 127, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1.Τα δικαστήρια σημάτων της ΕΕ θεωρούν το σήμα της ΕΕ έγκυρο, εκτός εάν ο εναγόμενος αμφισβητήσει την εγκυρότητα με ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας».

12. Κατά το άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001:

«1. Η ανταγωγή με αίτημα την έκπτωση ή την ακυρότητα μπορεί να βασίζεται μόνο στους λόγους έκπτωσης ή ακυρότητας που προβλέπει ο παρών κανονισμός.

2. Το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ απορρίπτει ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας, αν το Γραφείο έχει ήδη εκδώσει τελεσίδικη απόφαση, επί υποθέσεως με το αυτό αντικείμενο, για τους αυτούς λόγους και μεταξύ των αυτών διαδίκων.

[…]

4. Το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ ενώπιον του οποίου έχει ασκηθεί ανταγωγή έκπτωσης του δικαιούχου ή κήρυξης της ακυρότητας σήματος της ΕΕ δεν προχωρεί στην εξέταση της ανταγωγής έως ότου είτε το ενδιαφερόμενο μέρος είτε το δικαστήριο ενημερώσει το Γραφείο περί της ημερομηνίας άσκησης της ανταγωγής. Το Γραφείο σημειώνει την πληροφορία στο μητρώο. Εάν είχε ήδη κατατεθεί αίτηση έκπτωσης του δικαιούχου ή κήρυξης της ακυρότητας του σήματος της ΕΕ ενώπιον του Γραφείου πριν από την άσκηση ανταγωγής, το δικαστήριο

ενημερώνεται σχετικά από το Γραφείο και αναστέλλει τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 132 παράγραφος 1 μέχρις ότου καταστεί τελεσίδικη η απόφαση επί της αίτησης ή αποσυρθεί η αίτηση.

[…]

6. Όταν καταστεί τελεσίδικη απόφαση δικαστηρίου σημάτων της ΕΕ επί ανταγωγής με αίτημα την έκπτωση του δικαιούχου ή την ακυρότητα σήματος της ΕΕ, αντίγραφό της διαβιβάζεται χωρίς καθυστέρηση στο Γραφείο, είτε από το δικαστήριο είτε από οποιονδήποτε από τους διαδίκους στην εθνική διαδικασία. Το Γραφείο ή οποιοσδήποτε άλλος ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει πληροφορίες για τη διαβίβαση αυτή. Το Γραφείο καταχωρίζει μνεία της απόφασης στο μητρώο και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με το διατακτικό της.

7. Το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ το οποίο έχει επιληφθεί ανταγωγής έκπτωσης ή ακυρότητας, μπορεί να αναστείλει την έκδοση της αποφάσεως με αίτηση του δικαιούχου του σήματος της ΕΕ και κατόπιν ακροάσεως των άλλων διαδίκων και να καλέσει τον εναγόμενο να υποβάλει στο Γραφείο, μέσα σε προθεσμία που του τάσσει, αίτηση έκπτωσης ή ακυρότητας. Αν η αίτηση αυτή δεν υποβληθεί μέσα στην ταχθείσα προθεσμία, τότε η διαδικασία συνεχίζεται· η ανταγωγή θεωρείται ότι έχει αποσυρθεί. Εφαρμόζεται το άρθρο 132 παράγραφος 3».

13. Κατά το άρθρο 129 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Εφαρμοστέο δίκαιο»:

«1. Τα δικαστήρια σημάτων της ΕΕ εφαρμόζουν τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.

2. Για όλα τα θέματα σημάτων που δεν καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό, το αρμόδιο δικαστήριο σημάτων της ΕΕ εφαρμόζει το ισχύον εθνικό δίκαιο.

3. Εφόσον δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα κανονισμό, το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ εφαρμόζει τους δικονομικούς κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται στις αντίστοιχες αγωγές που αφορούν εθνικό σήμα στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο αυτό».

14. Το άρθρο 132 του ίδιου κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Εφόσον δεν υπάρχουν ειδικοί λόγοι συνέχισης της δίκης, ένα δικαστήριο σημάτων της ΕΕ που έχει επιληφθεί αγωγής, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 124, εκτός της αναγνωριστικής αγωγής μη παραποίησης/απομίμησης, αναστέλλει τη διαδικασία, είτε με δική του πρωτοβουλία και αφού ακούσει τους διαδίκους, είτε με αίτηση ενός διαδίκου και αφού ακούσει τους λοιπούς διαδίκους, εάν το κύρος του σήματος της ΕΕ έχει ήδη αμφισβητηθεί με ανταγωγή ενώπιον άλλου δικαστηρίου σημάτων της ΕΕ ή εάν έχει ήδη υποβληθεί ενώπιον του Γραφείου αίτηση έκπτωσης ή ακυρότητας.

2. Εφόσον δεν υπάρχουν ειδικοί λόγοι συνέχισης της δίκης, το Γραφείο, όταν έχει επιληφθεί αίτησης έκπτωσης ή ακυρότητας, αναστέλλει τη διαδικασία είτε με δική του πρωτοβουλία και αφού ακούσει τους διαδίκους, είτε με αίτηση ενός διαδίκου και αφού ακούσει τους λοιπούς διαδίκους, εάν το κύρος του σήματος της ΕΕ έχει ήδη αμφισβητηθεί με ανταγωγή ενώπιον δικαστηρίου σημάτων της ΕΕ. Ωστόσο, αν το ζητήσει ένας από τους διαδίκους στη δίκη ενώπιον του δικαστηρίου σημάτων της ΕΕ, το δικαστήριο μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία, αφού ακούσει τη γνώμη και των άλλων διαδίκων. Στην περίπτωση αυτή, το Γραφείο συνεχίζει τη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιόν του.

3. Το δικαστήριο σημάτων της ΕΕ που αναστέλλει τη διαδικασία, μπορεί να διατάσσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για όλη τη διάρκεια της αναστολής».

Β. Το γερμανικό δίκαιο

15. Κατά το άρθρο 33, παράγραφος 1, του Zivilprozessordnung (κώδικα πολιτικής δικονομίας, στο εξής: ZPO), ανταγωγή μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της αγωγής, όταν υφίσταται νομική συνάφεια μεταξύ του αντικειμένου της ανταγωγής και του αντικειμένου της κύριας αγωγής ή των μέσων άμυνας που προβάλλονται κατά της κύριας αγωγής.

16. Το άρθρο 261 του ZPO, με τίτλο «Εκκρεμοδικία», προβλέπει στην παράγραφο 3, σημείο 2, ότι η αρμοδιότητα του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν επηρεάζεται από τυχόν μεταβολή των συνθηκών που τη θεμελιώνουν.

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

17. Ο ΚΡ είναι δικαιούχος του λεκτικού σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «APFELZÜGLE», το οποίο καταχωρίστηκε στις 19 Οκτωβρίου 2017 για υπηρεσίες που εμπίπτουν στις κλάσεις 35, 41 και 43[4] του Διακανονισμού της Νίκαιας του 1957 για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση των σημάτων (στο εξής: Διακανονισμός της Νίκαιας)[5]. Δεν αμφισβητείται ότι ο όρος «Apfelzügle» προσδιορίζει συρμό που προορίζεται για τη συγκομιδή μήλων, αποτελούμενο από πλείονα ρυμουλκούμενα που έλκονται από ελκυστήρα.

18. Στις 26 Σεπτεμβρίου 2018, τόσο ο TV όσο και ο Δήμος Bodman-Ludwigshafen διαφήμισαν στους αντίστοιχους λογαριασμούς τους στο Facebook δραστηριότητα συγκομιδής και γευσιγνωσίας νωπών μήλων στο πλαίσιο περιοδείας με Apfelzügle.

19. Ως εκ τούτου, ο ΚΡ άσκησε αγωγή λόγω προσβολής ενώπιον του Landgericht München (πρωτοδικείου Μονάχου, Γερμανία) με αίτημα να απαγορευθεί στον TV και στον Δήμο Bodman-Ludwigshafen η χρήση του όρου «Apfelzügle» σε σχέση με τις υπηρεσίες που καλύπτονται από το εν λόγω σήμα. Από την πλευρά τους, οι εναγόμενοι άσκησαν ανταγωγές ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου με αίτημα την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος του οποίου είναι δικαιούχος ο ΚΡ.

20. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Landgericht München (πρωτοδικείου Μονάχου), ο ΚΡ παραιτήθηκε από την αγωγή λόγω προσβολής. Παρά την εν λόγω παραίτηση, ο TV και ο Δήμος Bodman-Ludwigshafen ενέμειναν στις ανταγωγές τους.

[4] Το επίδικο σήμα αφορούσε, ειδικότερα, τις ακόλουθες υπηρεσίες:
Κλάση 35: Συγκέντρωση συνόλων προϊόντων διατροφής και προϊόντων γευσιγνωσίας, και ιδίως λειτουργία καταστήματος γεωργικής εκμετάλλευσης για την εμπορία τοπικών χειροποίητων τροφίμων ή/και ποτών.
Κλάση 41: Ψυχαγωγία· πολιτιστικές δραστηριότητες· οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών εκδηλώσεων για την αγροτική οικονομία.
Κλάση 43: Υπηρεσίες εστίασης και παροχής καταλύματος· εκμετάλλευση εστιατορίου· παροχή υπηρεσιών τροφοδοσίας.

[5] Διακανονισμός της Νίκαιας ο οποίος θεσπίστηκε στη διπλωματική διάσκεψη της Νίκαιας στις 15 Ιουνίου 1957, όπως αναθεωρήθηκε και τροποποιήθηκε (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 1154, αριθ. I 18200, σ. 89).

21. Με απόφαση της 10ης Μαρτίου 2020, το Landgericht München (πρωτοδικείο Μονάχου) έκρινε τις ανταγωγές παραδεκτές και κήρυξε την ακυρότητα του αμφισβητούμενου σήματος μόνον όσον αφορά τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στην κλάση 41, απορρίπτοντας κατά τα λοιπά τα αιτήματα των εναγομένων.

22. Κατά της εν λόγω απόφασης, ο Δήμος Bodman-Ludwigshafen άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht München (ανωτέρου περιφερειακού δικαστηρίου Μονάχου), ζητώντας να γίνει δεκτή η ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος επίσης σε σχέση με τις υπηρεσίες που εμπίπτουν στις κλάσεις 35 και 43 του Διακανονισμού της Νίκαιας.

23. Με την απόφαση περί παραπομπής, το Oberlandesgericht München (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου) επισημαίνει ότι οφείλει να εκτιμήσει προκαταρκτικώς το παραδεκτό των ανταγωγών που άσκησαν οι εναγόμενοι μετά την παραίτηση του ενάγοντος από την κύρια αγωγή, τονίζοντας ότι δεν δεσμεύεται συναφώς από την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

24. Επ' αυτού, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την κρατούσα στη Γερμανία άποψη, ζήτημα όπως το επίμαχο στην υπό κρίση υπόθεση δεν ρυθμίζεται από τον κανονισμό 2017/1001, αλλά, δυνάμει της παραπομπής που περιέχεται στο άρθρο 129, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, από τους γερμανικούς κανόνες πολιτικής δικονομίας. Ειδικότερα, κατά το αιτούν δικαστήριο, θα έχει εφαρμογή το άρθρο 261, παράγραφος 3, σημείο 2, του ZPO, κατά το οποίο η αρμοδιότητα του δικαστηρίου σημάτων όσον αφορά την ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος δεν εξαρτάται από την έκβαση της αγωγής λόγω προσβολής και, επομένως, η δίκη επ' αυτής δεν περατώνεται σε περίπτωση παραίτησης από την εν λόγω αγωγή.

25. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με την προεκτεθείσα λύση και παρατηρεί τα εξής:

i) η καταχώριση σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πράξη οργανισμού της Ένωσης, ήτοι του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Γραφείο), τα δε εθνικά δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να ακυρώνουν τέτοιες πράξεις, παρά μόνον κατ' εξαίρεση σε ρητώς προβλεπόμενες περιπτώσεις·

ii) για τον λόγο αυτόν, το άρθρο 63, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001 αναγνωρίζει την «κατά προτεραιότητα» αρμοδιότητα του Γραφείου όσον αφορά την εν λόγω κήρυξη της ακυρότητας·

iii) η αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου όσον αφορά το κύρος του σήματος συνιστά, αντιθέτως, εξαίρεση, προβλεπόμενη στο άρθρο 124, στοιχείο δ', του κανονισμού 2017/1001, μόνο σε περίπτωση άσκησης ανταγωγής, δικαιολογείται δε από την αναγκαιότητα να παρασχεθεί στον εναγόμενο στο πλαίσιο της αγωγής λόγω προσβολής η δυνατότητα χρήσης μέσου άμυνας κατά την ίδια διαδικασία·

iv) η κατά προτεραιότητα αρμοδιότητα του Γραφείου προκύπτει επίσης από το άρθρο 128, παράγραφος 7, του κανονισμού 2017/1001, κατά το οποίο ο δικαιούχος σήματος μπορεί να εξασφαλίσει ότι η απόφαση επί της αιτήσεως για την κήρυξη της ακυρότητας δεν θα εκδοθεί από το εθνικό δικαστήριο, αλλά στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον του Γραφείου.

26. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, κατά το Oberlandesgericht München (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου), δικαστήριο σημάτων της Ένωσης δεν μπορεί να αποφανθεί επί ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 128 του κανονισμού 2017/1001, σε περίπτωση παραίτησης από την αγωγή λόγω προσβολής κατόπιν της οποίας ασκήθηκε η ανταγωγή, καθότι, στην περίπτωση αυτή, δεν είναι πλέον αναγκαία η παροχή τέτοιου μέσου άμυνας στον εναγόμενο. Εξάλλου, το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει από τον κανονισμό 2017/1001, οπότε η παραπομπή στην εθνική νομοθεσία είναι αλυσιτελής.

27. Κατά το αιτούν δικαστήριο, υπέρ της ως άνω ερμηνείας συνηγορεί η απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2017, Raimund [6] (στο εξής: απόφαση Raimund), κατά την οποία η ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας πρέπει να εξετάζεται πριν από την αγωγή λόγω προσβολής. Επιπλέον, η εν λόγω ερμηνεία δεν είναι υπέρμετρα και δυσανάλογα επαχθής για τον εναγόμενο που ασκεί ανταγωγή, καθόσον ο εν λόγω εναγόμενος διαθέτει επίσης τη δυνατότητα να προσφύγει στο Γραφείο κατά την έννοια του άρθρου 63 του κανονισμού 2017/1001.

28. Στο πλαίσιο αυτό, το Oberlandesgericht München (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 124, στοιχείο δ', και το άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001 την έννοια ότι το δικαστήριο σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί αιτήματος για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προβάλλεται στο πλαίσιο ανταγωγής κατά την έννοια του άρθρου 128 του κανονισμού 2017/1001, ακόμη και μετά την έγκυρη παραίτηση από την αγωγή λόγω προσβολής του επίμαχου σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 124, στοιχείο α';»

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και συνοπτική έκθεση των παρατηρήσεων των διαδίκων

29. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ο Δήμος Bodman-Ludwigshafen και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

30. Κατά τον Δήμο Boldman-Ludwigshafen, η ανταγωγή πρέπει να θεωρηθεί αυτοτελές μέσο έννομης προστασίας σε σχέση με την αγωγή λόγω προσβολής και, ελλείψει ειδικών διατάξεων στον κανονισμό που να ρυθμίζουν την επίδικη περίπτωση, πρέπει να εφαρμοστεί ο γερμανικός κώδικας πολιτικής δικονομίας, κατά τον οποίο η αρμοδιότητα επιληφθέντος δικαστηρίου δεν επηρεάζεται από τη μεταβολή των συνθηκών που τη θεμελίωσαν. Επομένως, ο Δήμος Boldman-Ludwigshafen προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα.

31. Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να διατηρήσει την εξουσία να αποφανθεί επί της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατόπιν έγκυρης παραίτησης από την κύρια αγωγή λόγω προσβολής. Προς αιτιολόγηση του συμπεράσματός της, η Επιτροπή επικεντρώνεται ειδικότερα στον παρεπόμενο χαρακτήρα της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος: πρόκειται για μέσο άμυνας του

[6] Υπόθεση C-425/16 (EU:C:2017:776).

εναγομένου, το οποίο μπορεί να ασκηθεί μόνον στο πλαίσιο αγωγής λόγω προσβολής, εξαρτάται κατ' ανάγκην από την ύπαρξη της εν λόγω αγωγής και, επομένως, δεν είναι δυνατόν να εξεταστεί αυτοτελώς.

V. Νομική ανάλυση

32. Με το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, το Oberlandesgericht München (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου) ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, βάσει του κανονισμού 2017/1001, δικαστήριο σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατηρεί την αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της ακυρότητας σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία προβάλλεται με ανταγωγή ασκηθείσα από το εναγόμενο πρόσωπο στο πλαίσιο αγωγής λόγω προσβολής, ακόμη και μετά την έγκυρη παραίτηση από την εν λόγω αγωγή.

A. Επί της ανταγωγής για την κήρυξη ακυρότητας στο πλαίσιο του κανονισμού 2017/1001

33. Πριν από την εξέταση του ζητήματος της αρμοδιότητας που ήγειρε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να ερμηνευθεί η έννοια της ανταγωγής και να εκτιμηθεί αν η ανταγωγή έχει αυτοτελή ή παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με την κύρια αγωγή.

34. Συγκεκριμένα, εάν –όπως προτείνει η Επιτροπή– η ανταγωγή θεωρηθεί παρεπόμενη της κύριας αγωγής, θα έχει, λόγω του χαρακτήρα της, την ίδια τύχη με την κύρια αγωγή. Επομένως, θα εφαρμόζεται εν προκειμένω η αρχή simul stabunt simul cadent. Εάν, αντιθέτως, χαρακτηριστεί ως αυτοτελής αγωγή, η ανταγωγή δεν θα επηρεάζεται από τυχόν γεγονότα που περατώνουν τη δίκη επί της κύριας αγωγής.

35. Παρότι ο όρος «ανταγωγή» περιέχεται σε πλείονες διατάξεις του κανονισμού 2017/1001, στις εν λόγω διατάξεις δεν παρέχεται οποιοσδήποτε ορισμός της έννοιάς του ούτε γίνεται οποιαδήποτε ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών όσον αφορά την έννοια και το περιεχόμενό του. Θεωρώ, επομένως ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος «ανταγωγή», ιδίως κατά το άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001, πρέπει να εκλαμβάνεται ως αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ένωσης και να ερμηνεύεται με ενιαίο τρόπο εντός αυτής, λαμβάνοντας υπόψη, εκτός από το γράμμα της εν λόγω διάταξης, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος[7].

36. Κατά τη γνώμη μου, πρέπει να αποκλειστεί η χρήση των χαρακτηρισμών που περιέχονται στους εθνικούς δικονομικούς κανόνες και τούτο παρά το γεγονός ότι, κατά το άρθρο 129, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1001, οι εν λόγω κανόνες εφαρμόζονται εάν δεν ορίζεται άλλως στον κανονισμό. Συγκεκριμένα, όπως θα αναλύσω κατωτέρω, η ερμηνεία του περιεχομένου της έννοιας της ανταγωγής κατά τον κανονισμό 2017/1001 επηρεάζει τον προσδιορισμό των αντίστοιχων πεδίων αρμοδιότητας του Γραφείου και των δικαστηρίων σημάτων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι σκόπιμο, στο πλαίσιο του κανονισμού, να εφαρμόζεται η έννοια της ανταγωγής αντικειμενικά, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της έννοιας αυτής στις εθνικές έννομες τάξεις.

[7] Πρβλ. αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 2022, Landeshauptmann von Wien (Απώλεια του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος) (C-432/20, EU:C:2022:39, σκέψη 28), της 16ης Σεπτεμβρίου 2021, The Software Incubator (C-410/19, EU:C:2021:742, σκέψη 30), και της 29ης Ιανουαρίου 2020, Sky κ.λπ. (C-371/18, EU:C:2020:45, σκέψη 74).

37. Όπως ορθώς παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας M. Campos Sánchez Bordona στις προτάσεις του στην υπόθεση Raimund, ως «ανταγωγή» νοείται, γενικά, αγωγή την οποία εναγόμενος σε διαδικασία κινηθείσα εναντίον του ασκεί ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου κατά του ενάγοντος, προκειμένου να εξασφαλίσει ένα πλεονέκτημα διαφορετικό από την απόρριψη και μόνο του αιτήματος του αντιδίκου του. Ως σκοποί της ανταγωγής είθισται να θεωρούνται η οικονομία της δίκης και η αποφυγή του κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων [8].

38. Τούτου λεχθέντος, παρατηρώ ότι ο κανονισμός 2017/1001 –ο οποίος, κατά την αιτιολογική σκέψη του 4, σκοπεί την καθιέρωση ενωσιακού καθεστώτος σημάτων το οποίο θα «παρέχει στις επιχειρήσεις το δικαίωμα να αποκτούν, σύμφωνα με ενιαία διαδικασία, σήματα της ΕΕ τα οποία θα προστατεύονται κατά τρόπο ενιαίο και θα παράγουν τα αποτελέσματά τους σε όλο το έδαφος της Ένωσης» [9]– θεσπίζει σύνθετο σύστημα ελέγχου του κύρους των σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο αναθέτει ρόλους τόσο στο Γραφείο όσο και στα δικαστήρια σημάτων [10].

39. Όσον αφορά την αγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο νομοθέτης προέβλεψε άμεση και συγκεντρωτική ένδικη διοικητική διαδικασία ενώπιον του Γραφείου, υπό τον έλεγχο του δικαστή της Ένωσης. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 63 του κανονισμού 2017/1001, αρμόδιο να επιληφθεί της κύριας αίτησης για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το Γραφείο, του οποίου οι αποφάσεις μπορούν να προσβληθούν ενώπιον των τμημάτων προσφυγών που συστήνονται στο ίδιο το Γραφείο, κατά δε των αποφάσεων των τμημάτων προσφυγών μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου [11].

40. Αντιθέτως, «αποκλειστική» αρμοδιότητα των δικαστηρίων σημάτων προβλέπεται –δυνάμει του άρθρου 124, στοιχείο δ', του κανονισμού 2017/1001– στην περίπτωση που, στο πλαίσιο της αγωγής λόγω προσβολής που ασκήθηκε ενώπιόν τους, ασκείται ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος [12].

41. Η αναγνώριση της εν λόγω αρμοδιότητας στα δικαστήρια σημάτων –η οποία είναι συνεπής με την επιλογή του νομοθέτη της Ένωσης να συγκεντρώσει την εκδίκαση των διαφορών που αφορούν προσβολές των σημάτων της ΕΕ σε ειδικευμένα εθνικά δικαστήρια– εξυπηρετεί διττό σκοπό. Αφενός, η εν λόγω αρμοδιότητα παρέχει στον εναγόμενο τη δυνατότητα να προβάλει ενώπιον δικαστηρίου αμυντικό ισχυρισμό επί της ουσίας προς αμφισβήτηση και του κύρους του σήματος, παρά την κατ' αρχήν αρμοδιότητα του Γραφείου επί του εν λόγω ζητήματος. Αφετέρου, αντικατοπτρίζει τη βούληση για ορθή απονομή της δικαιοσύνης, παρέχοντας στους διαδίκους τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν την έκδοση απόφασης, στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας και

[8] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sánchez Bordona (C-425/16, EU:C:2017:479, υποσημείωση 17). Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, απόφαση της 31ης Μαΐου 2018, Nothartová (C-306/17, EU:C:2018:360, σκέψεις 21 και 22), διάταξη της 27ης Μαΐου 2004, Επιτροπή κατά IAMA Consulting (C-517/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2004:326, σκέψη 17), και απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, GL2006 Europe κατά Επιτροπής (T-435/09, EU:T:2013:439, σκέψη 42).

[9] Ο ενιαίος χαρακτήρας του σήματος της Ένωσης διακηρύσσεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 2017/1001, βλ. σημείο 5 των παρουσών προτάσεων.

[10] Το εν λόγω σύστημα είναι το ίδιο ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για την ακυρότητα του σήματος ή την έκπτωση του δικαιούχου του σήματος. Λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς της κύριας δίκης, εν συνεχεία θα εξετάσω αποκλειστικά και μόνο τη ρύθμιση της κύριας αγωγής και της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας.

[11] Βλ. άρθρα 66 έως 72. Η ίδια διαδικασία προβλέπεται στο άρθρο 63 σε περίπτωση αμφισβήτησης της έκπτωσης του δικαιούχου σήματος της Ένωσης.

[12] Παρατηρώ ότι, προκειμένου να αποφευχθεί η καταστρατήγηση της αποκλειστικής αρμοδιότητας του Γραφείου να επιλαμβάνεται των κύριων αιτήσεων για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 127, παράγραφος 2, του κανονισμού 2017/1001 προβλέπει ότι το κύρος του εν λόγω σήματος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με αρνητική αναγνωριστική αγωγή λόγω προσβολής. Οι λόγοι ακυρότητας που μπορούν να προβληθούν στο πλαίσιο ανταγωγής είναι αποκλειστικά και μόνον οι λόγοι απόλυτης ακυρότητας που προβλέπονται στο άρθρο 59, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001 και οι λόγοι σχετικής ακυρότητας που απαριθμούνται στο άρθρο 60, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού.

ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, επί των αντίστοιχων αιτημάτων τους. Επομένως, η εν λόγω αρμοδιότητα θεμελιώνεται επίσης στις απορρέουσες από τις αιτιολογικές σκέψεις 32 και 33 του κανονισμού 2017/1001 απαιτήσεις διασφάλισης της προστασίας των σημάτων της Ένωσης, αποφεύγοντας την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων και διαφυλάσσοντας τον ενιαίο χαρακτήρα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

42. Υπογραμμίζεται, εξάλλου, ότι το άρθρο 127, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001 θεσπίζει, για τις δίκες ενώπιον των δικαστηρίων σημάτων, τεκμήριο εγκυρότητας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο μπορεί να ανατραπεί μόνο εάν ο εναγόμενος ασκήσει ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας [13]. Με άλλα λόγια, ο εναγόμενος δεν μπορεί να προβάλει την ακυρότητα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απλώς και μόνον κατ' ένσταση, με μοναδικό σκοπό να αμφισβητήσει το βάσιμο του αιτήματος του ενάγοντος [14], αλλά μόνον όταν ζητεί συγχρόνως και ρητώς από το δικαστήριο σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κηρύξει την ακυρότητα του εν λόγω σήματος [15].

43. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας M. Campos Sanchez-Bordona στις προτάσεις του στην υπόθεση Raimund [16], η εν λόγω επιλογή συνάδει με τον ενιαίο χαρακτήρα του σήματος, υποδηλώνοντας την προτίμηση για μια απόφαση επί του κύρους η οποία παράγει αποτελέσματα σε ολόκληρη την Ένωση. Συγκεκριμένα, οι αποφάσεις με τις οποίες κηρύσσεται η ακυρότητα του σήματος κάνοντας δεκτή την ανταγωγή παράγουν αποτελέσματα erga omnes και, βάσει του άρθρου 128, παράγραφος 6, του κανονισμού 2017/1001, το Γραφείο οφείλει να καταχωρίσει μνεία της απόφασης στο μητρώο και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με το διατακτικό της [17].

44. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, βεβαίως, η ύπαρξη συνάφειας μεταξύ της αρχικής αγωγής λόγω προσβολής και της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος. Συγκεκριμένα, η δεύτερη ασκείται «παρεμπιπτόντως» στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας κινηθείσας για να διαπιστωθεί η προσβολή και έχει –εν μέρει τουλάχιστον– αμυντικό σκοπό, καθόσον μπορεί, εάν γίνει δεκτή, να οδηγήσει στην απόρριψη της κύριας αγωγής.

45. Εντούτοις, ο σκοπός της ανταγωγής δεν περιορίζεται στα προεκτεθέντα: μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εξάλειψη του τίτλου βιομηχανικής ιδιοκτησίας η οποία παράγει αποτελέσματα erga omnes και, επομένως, εκτείνεται πέραν της συγκεκριμένης δίκης και των απλώς αμυντικών

[13] Το εν λόγω τεκμήριο μπορεί να ανατραπεί επίσης με ανταγωγή για έκπτωση, παρότι, στην περίπτωση αυτή, αμφισβητείται μάλλον η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων που συνδέονται με το σήμα και όχι το νομικό κύρος τους.

[14] Η έκταση της απαγόρευσης αμφισβήτησης της ακυρότητας του σήματος απλώς και μόνον κατ' ένσταση επεκτάθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/2424 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 207/2009 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2868/95 της Επιτροπής περί της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 40/94 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2869/95 της Επιτροπής σχετικά με τα πληρωτέα προς το Γραφείο Εναρμόνισης στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς τέλη (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΕΕ 2015, L 341, σ. 21), ο οποίος τροποποίησε το άρθρο 99, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 2009, L 78, σ. 1), κατά το οποίο η εν λόγω ένσταση μπορούσε να προβληθεί παραδεκτώς σε περίπτωση επίκλησης ακυρότητας λόγω της ύπαρξης προγενέστερου δικαιώματος του εναγομένου.

[15] Στην υπόθεση της κύριας δίκης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Raimund, η εναγομένη στην αγωγή λόγω προσβολής είχε τόσο υποβάλει ένσταση περί ακυρότητας όσο και ασκήσει –σε άλλη υπόθεση ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, όπως επιτρέπεται από το αυστριακό δικονομικό δίκαιο– ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας, επικαλούμενη σε αμφότερες τις περιπτώσεις κακή πίστη κατά την καταχώριση του σήματος. Με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο διευκρίνισε κατ' ουσίαν ότι δικαστήριο σημάτων δεν μπορεί να απορρίψει αγωγή λόγω προσβολής συνεπεία της συνδρομής λόγου ακυρότητας του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς προηγουμένως να έχει δεχθεί την ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας, την οποία άσκησε το εναγόμενο πρόσωπο στο πλαίσιο της στηριζόμενης στον ίδιο λόγο ακυρότητας αγωγής λόγω προσβολής (βλ. σκέψη 35 και σημείο 1 του διατακτικού).

[16] Υπόθεση C-425/16 (EU:C:2017:479, σημεία 62 και 63).

[17] Το ίδιο καθεστώς προβλέπεται στην περίπτωση που γίνεται δεκτή ανταγωγή για έκπτωση.

αναγκών του εναγομένου, ο οποίος –όπως καταδεικνύεται στην υπό κρίση υπόθεση– διατηρεί συμφέρον να γίνει δεκτή η ανταγωγή ακόμη και σε περίπτωση παραίτησης από την αγωγή λόγω προσβολής.

46. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, εκτιμώ –εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή– ότι η ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας του σήματος που προβλέπεται στο άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001 δεν έχει μόνο παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με την κύρια αγωγή λόγω προσβολής, αλλά έχει, εάν όχι πλήρως αυτοτελή, τουλάχιστον υβριδικό χαρακτήρα, ο οποίος έχει ως αποτέλεσμα να μην επηρεάζεται από γεγονότα που περατώνουν τη δίκη επί της αγωγής λόγω προσβολής.

47. Κατά τη γνώμη μου, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της δεν είναι ικανά να αναιρέσουν το ως άνω συμπέρασμα. Αφενός, ο παρεμπίπτων χαρακτήρας της ανταγωγής βάσει του άρθρου 127, παράγραφος 1, του κανονισμού 2017/1001 –η οποία εντάσσεται σε ήδη κινηθείσα διαδικασία[18]– και η δυνατότητα άσκησής της εκ μέρους μόνο του εναγομένου στο πλαίσιο της αγωγής λόγω προσβολής είναι απλώς και μόνο δικονομικές προϋποθέσεις για την άσκησή της και δεν μπορούν να οδηγήσουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον χαρακτήρα της. Αφετέρου, όπως προεκτέθηκε, οι διατάξεις των άρθρων 127 και 128 του κανονισμού 2017/1001 όχι μόνον παρέχουν στον εναγόμενο στο πλαίσιο αγωγής λόγω προσβολής τη δυνατότητα να αμυνθεί επί της ουσίας ανατρέποντας το τεκμήριο εγκυρότητας του σήματος της ΕΕ, αλλά του παρέχουν και την ευχέρεια να ζητήσει και να εξασφαλίσει, παρεμπιπτόντως, αναγνωριστική απόφαση ως προς την ακυρότητα του εν λόγω σήματος ισχύουσα erga omnes, η οποία, όταν καταστεί τελεσίδικη, συνιστά τίτλο για τη διαγραφή της σχετικής καταχώρισης από το μητρώο σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[19].

48. Τέλος, εν αντιθέσει προς όσα επισήμανε, επιπλέον της Επιτροπής, το αιτούν δικαστήριο, δεν θεωρώ ότι από την απόφαση Raimund μπορούν να αντληθούν επιχειρήματα υπέρ ερμηνείας υπό την έννοια ότι τα γεγονότα που οδηγούν στην κατάργηση της δίκης στην οποία εντάσσεται η ανταγωγή περατώνουν και την εκδίκαση της ανταγωγής. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω απόφαση τονίζεται μόνον ότι το γεγονός ότι η ανταγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας έγινε δεκτή συνιστά πρόκριμα για την απόρριψη της αγωγής λόγω προσβολής, όταν οι ίδιοι λόγοι ακυρότητας προβλήθηκαν επίσης απλώς και μόνον κατ' ένσταση. Εντούτοις, η εν λόγω απόφαση ουδόλως εξετάζει τις συνέπειες της παραίτησης από την αγωγή λόγω προσβολής επί της διαδικασίας στην οποία εντάσσεται η ανταγωγή.

49. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα στο σημείο 46 των παρουσών προτάσεων σχετικά με τον χαρακτήρα της ανταγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001 συνάδει με την ερμηνεία που δίνει το Δικαστήριο στον εν λόγω θεσμό του δικονομικού δικαίου στο πλαίσιο του συστήματος το οποίο διαμόρφωσε η Σύμβαση των Βρυξελλών[20] και ενσωματώθηκε πρώτα στον κανονισμό 44/2001[21] και εν συνεχεία στον νυν ισχύοντα κανονισμό 1215/2012.

50. Συναφώς, παρατηρώ ότι η προμνησθείσα νομοθεσία σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων αποτελούσε συνεχώς, στους πλείονες κανονισμούς για το κοινοτικό σήμα και για το σήμα της Ένωσης που διαδέχθηκαν ο ένας τον

[18] Με άλλα λόγια, συναρτάται προς την εν λόγω διαδικασία, βλ. τις περιστάσεις στη διαφορά της κύριας δίκης στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Raimund.

[19] Βλ. άρθρο 128, παράγραφος 6, του κανονισμού 2017/1001.

[20] Σύμβαση των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

[21] Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2001, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

άλλον με την πάροδο του χρόνου, αντικείμενο ρητής παραπομπής η οποία κατοχύρωνε κάθε φορά την εφαρμογή της στο πλαίσιο των κανονιστικών συστημάτων που θέσπισαν οι εν λόγω κανονισμοί. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 40/1994 για το κοινοτικό σήμα και ο κανονισμός 207/2009 –οι οποίο είναι προγενέστεροι του κανονισμού 2017/1001– παρέπεμπαν στη Σύμβαση των Βρυξελλών και στον κανονισμό 44/2001 αντιστοίχως, επεκτείνοντας την εφαρμογή τους στο πλαίσιο της ρύθμισης των σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό την κατανομή της διεθνούς δικαιοδοσίας μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών σε σχέση με τις αγωγές που αφορούν τα κοινοτικά σήματα [22]. Επί του παρόντος, το άρθρο 122 του κανονισμού 2017/1001 προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής της εν λόγω νομοθεσίας «στις διαδικασίες που αφορούν τα σήματα της ΕΕ και τις αιτήσεις σήματος της ΕΕ καθώς και στις δίκες που αφορούν τις ταυτόχρονες ή διαδοχικές αγωγές που ασκούνται με βάση σήματα της ΕΕ και εθνικά σήματα», εφόσον δεν ορίζεται άλλως στον ίδιο κανονισμό, υπενθυμίζοντας ρητώς, στην παράγραφο 2, την πιο πρόσφατη σχετική ρύθμιση, ήτοι αυτήν που περιέχεται στον κανονισμό 1215/2012.

51. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, φρονώ ότι η έννοια της ανταγωγής πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που συνάδει με τους προμνησθέντες κανονισμούς για τη διεθνή δικαιοδοσία και με τη σχετική νομολογία [23].

52. Τούτου λεχθέντος, παρατηρώ ότι από την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995 στην υπόθεση Danværn Production [24], στην οποία το Δικαστήριο κλήθηκε να διαπιστώσει αν αίτημα συμψηφισμού του εναγομένου έπρεπε να θεωρηθεί ως «ανταγωγή» κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 3, της Σύμβασης των Βρυξελλών [25], προκύπτει σαφής διαφοροποίηση μεταξύ της ανταγωγής, η οποία έχει ως αντικείμενο αίτημα διακριτό του αιτήματος του ενάγοντος και επιδιώκει την έκδοση καταψηφιστικής απόφασης εις βάρος του ενάγοντος, και της ένστασης, η οποία είναι μέσο άμυνας, μη αυτοτελές σε σχέση με την κύρια αγωγή, προοριζόμενο να αποδυναμώσει την κύρια αγωγή [26]. Το ζήτημα εξέτασε επίσης διεξοδικώς ο γενικός εισαγγελέας P. Léger με τις προτάσεις του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προμνησθείσα απόφαση. Με τις εν λόγω προτάσεις, υπογράμμισε, ειδικότερα, ότι η ανταγωγή είναι «νέα αγωγή, που ασκείται κατά τη διάρκεια της δίκης από τον εναγόμενο, ο οποίος καθίσταται με τη σειρά του ενάγων […]», «σκοπεί στην έκδοση αυτοτελούς καταψηφιστικής αποφάσεως χωρίς να

[22] Βλ. ιδίως: i) την αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 40/1994, κατά την οποία «οι κανόνες της σύμβασης των Βρυξελλών περί δικαιοδοσίας και της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων, εφαρμόζονται σε όλες τις δικαστικές υποθέσεις που αφορούν κοινοτικά σήματα […]»· ii) το άρθρο 94 του κανονισμού 207/2009 σχετικά με τους κανόνες για την εφαρμογή του κανονισμού 44/2001 στις διαδικασίες που αφορούν τα σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[23] Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι η ορολογία που χρησιμοποιείται στο άρθρο 6, σημείο 3, της Σύμβασης των Βρυξελλών, στο άρθρο 6, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001 και, πλέον, στο άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 1215/2012 είναι πανομοιότυπη με εκείνη που περιέχεται στον κανονισμό 2017/1001 (για παράδειγμα, οι όροι «Widerklage» στη γερμανική γλώσσα, «counterclaim» στην αγγλική γλώσσα, «demande reconventionnelle» στη γαλλική γλώσσα και «domanda riconvenzionale» στην ιταλική γλώσσα).

[24] Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995, Danværn Production (C-341/93, EU:C:1995:239).

[25] Σύμβαση των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1). Το προμνησθέν άρθρο 6, σημείο 3, παρείχε στον εναγόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει ανταγωγή κατά του ενάγοντος, ενώπιον του δικαστηρίου που είχε επιληφθεί της αγωγής, οποιαδήποτε κι αν ήταν η βάση δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού, προκειμένου να αποφευχθεί η πολυδιάσπαση των fora, εφόσον υπήρχε συνάφεια με την κύρια αγωγή λόγω σύμβασης ή λόγω των πραγματικών περιστατικών (πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Danværn Production, C-341/93, EU:C:1995:139, σημείο 7).

[26] Βλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995, Danværn Production (C-341/93, EU:C:1995:239, σκέψη 12)· το Δικαστήριο παρατήρησε, ειδικότερα, ότι «[τ]α εθνικά δίκαια των συμβαλλομένων κρατών διακρίνουν γενικώς δύο περιπτώσεις. Πρώτον, ο εναγόμενος επικαλείται, ως μέσον άμυνας, την ύπαρξη χρηματικής απαιτήσεως έναντι του ενάγοντος η οποία θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την απόσβεση, εν όλω ή εν μέρει, της απαιτήσεως του ενάγοντος. Δεύτερον, ο εναγόμενος σκοπεί, με αυτοτελή αγωγή που ασκεί στο πλαίσιο της ιδίας δίκης, να επιτύχει καταδίκη του ενάγοντος στην καταβολή χρέους που έχει προς τον εναγόμενο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η αυτοτελής αγωγή μπορεί να αφορά μεγαλύτερο ποσό από αυτό που ζητεί ο ενάγων και μπορεί να συνεχισθεί η εκδίκασή της ακόμη κι αν απορριφθεί η αγωγή του ενάγοντος». Στη σκέψη 17 της προμνησθείσας απόφασης, επισημαίνεται επίσης ότι στις εθνικές έννομες τάξεις χρησιμοποιούνται πλείονες όροι για τον προσδιορισμό καθεμίας από τις ως άνω περιπτώσεις. Ειδικότερα, όσον αφορά συγκεκριμένα την ανταγωγή και την ένσταση συμψηφισμού, το γαλλικό δίκαιο διακρίνει μεταξύ «demande reconventionnelle» και «moyens de défense au fond»· το αγγλικό δίκαιο μεταξύ «counter-claim» και «set-off as a defence»· το γερμανικό δίκαιο μεταξύ «Widerklage» και «Prozeßaufrechnung», και το ιταλικό δίκαιο μεταξύ «domanda riconvenzionale» και «eccezione di compensazione».

περιορίζεται στην απόρριψη των αξιώσεων του αρχικού ενάγοντος» και έχει πορεία και τύχη «ανεξάρτητες από την κύρια αγωγή» και, επομένως, η εκδίκασή της δεν περατώνεται σε περίπτωση παραίτησης του ενάγοντος στην κύρια δίκη [27].

53. Πιο πρόσφατα, το Δικαστήριο εξέτασε την έννοια της ανταγωγής με την απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2016, Kostanjevec [28], η οποία αφορούσε, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 3, του κανονισμού 44/2001. Με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, όσον αφορά την έννοια της ανταγωγής, ότι «πρόκειται, κατ' ουσίαν, για αίτημα εκδόσεως αυτοτελούς καταψηφιστικής αποφάσεως εις βάρος του ενάγοντος, το οποίο ενδεχομένως μπορεί να αφορά μεγαλύτερο ποσό από αυτό που ζητεί ο ενάγων και του οποίου η εκδίκαση μπορεί να συνεχισθεί ακόμη και αν απορριφθεί η αγωγή» [29].

54. Επομένως, οι ως άνω νομολογιακές παραπομπές επιρρωννύουν την άποψη ότι η ανταγωγή είναι μέσο έννομης προστασίας του εναγομένου, ο οποίος, επ' ευκαιρία της αγωγής που ασκήθηκε εναντίον του στο πλαίσιο της ίδιας δίκης, επεκτείνει το αντικείμενο της διαφοράς (thema decidendum), ασκώντας παρεμπιπτόντως αυτοτελή αγωγή, η οποία βαίνει πέραν του αιτήματος απόρριψης της κύριας αγωγής και μπορεί να διατηρηθεί ανεξαρτήτως των γεγονότων που περατώνουν την εκδίκαση της εν λόγω αγωγής.

Β. Η δυνατότητα εφαρμογής της αρχής της perpetuatio fori

55. Παρότι καταδείχθηκε ότι η ανταγωγή δεν έχει αποκλειστικά και μόνον παρεπόμενο χαρακτήρα, τούτο δεν επαρκεί για να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, πρέπει, στο στάδιο αυτό, να εξακριβωθεί αν, ελλείψει αγωγής λόγω προσβολής, η αρμοδιότητα εκδίκασης της ανταγωγής πρέπει να προσδιοριστεί βάσει του κανόνα του άρθρου 63 του κανονισμού 2017/1001που διέπει την αγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας, με συνέπεια την αναγνώριση της αρμοδιότητας του Γραφείου, ή αν, βάσει άλλων αρχών, το επιληφθέν δικαστήριο σημάτων διατηρεί την αρμοδιότητα.

56. Το αιτούν δικαστήριο, όπως και η Επιτροπή, θεωρεί αναγκαία την αναγνώριση της αρμοδιότητας του Γραφείου λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της αρμοδιότητας των δικαστηρίων σημάτων, ο οποίος προκύπτει με τη σειρά του από το γεγονός ότι τα εν λόγω δικαστήρια, ως εθνικά δικαστήρια, μπορούν μόνο κατ' εξαίρεση να ακυρώσουν πράξεις της Ένωσης, όπως είναι η πράξη καταχώρισης σήματος της Ένωσης.

57. Επιπλέον, προς στήριξη της άποψής του, το Oberlandesgericht München (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Μονάχου) επισημαίνει ότι ο κανονισμός 2017/1001 μάλλον προκρίνει τον εκ μέρους του Γραφείου έλεγχο του κύρους. Ειδικότερα, η εν λόγω προτίμηση προκύπτει από το άρθρο 128, παράγραφος 7, του κανονισμού, το οποίο προβλέπει ότι, με αίτηση του δικαιούχου του σήματος, το δικαστήριο σημάτων μπορεί να μεριμνήσει ώστε επί της αιτήσεως για την κήρυξη της ακυρότητας να αποφανθεί το Γραφείο.

58. Εκτιμώ ότι τα ανωτέρω δύο επιχειρήματα δεν έχουν καθοριστική σημασία.

[27] Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Danværn Production (C-341/93, EU:C:1995:139, σημεία 25 και 26).

[28] Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2016, Kostanjevec (C-185/15, EU:C:2016:763).

[29] Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2016, Kostanjevec (C-185/15, EU:C:2016:763, σκέψη 32). Η κρίση αυτή συνάδει με τις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott, στην ίδια υπόθεση (Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:397, σημεία 39-41), όπου επισημαίνεται ότι με «την ανταγωγή επιδιώκεται αξίωση διακριτή από το αίτημα του ενάγοντος, η οποία στοχεύει σε αυτοτελή καταψηφιστική απόφαση. […] Το αίτημα αυτό δεν αποτελεί απλό μέσο άμυνας κατά της […] αγωγής του αντιδίκου».

59. Φρονώ, κατ' αρχάς, ότι η κατανομή αρμοδιοτήτων, όσον αφορά το κύρος των σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ του Γραφείου και των δικαστηρίων σημάτων δεν υποδηλώνει σχέση κανόνα-εξαίρεσης μεταξύ της αρμοδιότητας του πρώτου και της αρμοδιότητας των δευτέρων, αλλά σχέση συμπληρωματικότητας, για την επιδίωξη του σκοπού της νομοθεσίας ο οποίος, όπως προεκτέθηκε, συνίσταται στη διασφάλιση της προστασίας των εν λόγω σημάτων, αποφεύγοντας αντιφατικές αποφάσεις των δικαστηρίων και του Γραφείου και διαφυλάσσοντας τον ενιαίο χαρακτήρα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

60. Συγκεκριμένα, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας M. Campos Sánchez-Bordona με τις προτάσεις του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Raimund, εν αντιθέσει προς τη διαδικασία καταχώρισης των σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία «καθορίζεται ως αποκλειστική αρμοδιότητα του EUIPO, ανεξάρτητη από κάθε απόφαση εθνικού δικαστηρίου», η αρμοδιότητα για την κήρυξη της ακυρότητας σήματος της Ένωσης ανατέθηκε, «από κοινού», στα εθνικά δικαστήρια σημάτων της Ένωσης και στο Γραφείο [30].

61. Εντούτοις, ακόμη και αν γίνει δεκτός ο εξαιρετικός χαρακτήρας της αρμοδιότητας των δικαστηρίων σημάτων επί της ανταγωγής για την κήρυξη της ακυρότητας, δεν θεωρώ ότι τούτο μπορεί να επηρεάσει την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα. Συγκεκριμένα, δεν χωρεί αμφιβολία ότι, κατά τον χρόνο άσκησής της, η ανταγωγή εντάχθηκε στο πλαίσιο υπόθεσης για την οποία αρμοδιότητα είχαν τα δικαστήρια σημάτων. Επισημαίνω, επιπλέον ότι, στο πλαίσιο μιας «δυναμικής» θεώρησης, η ανταγωγή έχει, όπως αναλύθηκε εκτενώς ανωτέρω, ξεχωριστή υπόσταση που συνδέεται, ως εκ της φύσεώς της, με τις υφιστάμενες συνθήκες κατά τον χρόνο άσκησής της και είναι ανεξάρτητη από τις επακόλουθες δικονομικές εξελίξεις. Με άλλα λόγια, η ανταγωγή δεν καθίσταται κύρια αγωγή λόγω της περάτωσης της δίκης επ' αυτής που ήταν, αρχικώς, η κύρια αγωγή της δίκης.

62. Επομένως, ακόμη και αν γίνει δεκτός ο εξαιρετικός χαρακτήρας της αρμοδιότητας των δικαστηρίων σημάτων, θεωρώ ότι υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου υπήρξε παραίτηση από την κύρια αγωγή, θα υπάγεται, παρά το γεγονός αυτό, στην αρμοδιότητά των εν λόγω δικαστηρίων. Συνεπώς, δεν θα πρόκειται για κατ' αναλογίαν εφαρμογή της αρμοδιότητας των εθνικών δικαστηρίων, η οποία αποκλείεται λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της εν λόγω αρμοδιότητας, αλλά για τη συνήθη εφαρμογή της στην περίπτωση που προβλέπεται ρητώς στη σχετική διάταξη.

63. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι το άρθρο 128, παράγραφος 7, του κανονισμού 2017/1001 εκφράζει τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να προαγάγει την αξιολόγηση σε κεντρικό επίπεδο, από το Γραφείο, του κύρους του σήματος και των γεγονότων που οδηγούν στην απόσβεση του σχετικού δικαιώματος. Υπογραμμίζεται, εξάλλου, ότι στην ίδια θεώρηση εντάσσεται το άρθρο 132, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, κατά το οποίο, και στην περίπτωση που επιλήφθηκε πρώτο, το δικαστήριο σημάτων μπορεί, κατόπιν αιτήματος διαδίκου, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία εν αναμονή της απόφασης του Γραφείου ενώπιον του οποίου κινήθηκε μεταγενέστερη διαδικασία με το ίδιο αντικείμενο.

[30] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sánchez-Bordona στην υπόθεση Raimund (C-425/16, EU:C:2017:479, σημείο 83). Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, όσον αφορά την παρεμφερή περίπτωση του κανονισμού (ΕΚ) 6/2002 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα (ΕΕ 2002, L 3, σ. 1), απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, Celaya Emparanza y Galdos International, (C-488/10, EU:C:2012:88, σκέψη 48), στην οποία επισημαίνεται ότι, «[ό]σον αφορά […] τα αιτήματα ακυρότητας των καταχωρισμένων κοινοτικών σχεδίων ή υποδειγμάτων, ο κανονισμός έχει επιλέξει το συγκεντρωτικό σύστημα επεξεργασίας τους από το ΓΕΕΑ, στο πλαίσιο του οποίου όμως η αρχή αυτή μετριάζεται από τη δυνατότητα των δικαστηρίων κοινοτικών σχεδίων ή υποδειγμάτων να εκδικάζουν ανταγωγές ακυρότητας καταχωρισμένου κοινοτικού σχεδίου ή υποδείγματος κατόπιν ασκήσεως αγωγής για παραποίηση/απομίμηση ή για επαπειλουμένη παραποίηση/απομίμηση».

64. Εντούτοις, οι ως άνω διατάξεις, αντί να επιρρωννύουν την άποψη ότι η αρμοδιότητα του δικαστηρίου σημάτων παύει να υφίσταται μετά την παραίτηση από την αγωγή λόγω προσβολής, συνηγορούν μάλλον υπέρ της απόρριψής της. Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα τους, οι εν λόγω διατάξεις αναγνωρίζουν περιθώριο εκτίμησης στο δικαστήριο σημάτων (η χρήση του ρήματος «μπορεί» δεν αφήνει αμφιβολίες επ' αυτού), το οποίο, σε περίπτωση αιτήματος του δικαιούχου του σήματος να υποβληθεί το ζήτημα του κύρους στο Γραφείο, μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να αποφασίσει, κατόπιν ακρόασης των διαδίκων, να αποφανθεί το ίδιο επί της ανταγωγής.

65. Επομένως, θα αντέβαινε προς τη συστηματική ερμηνεία του κανονισμού –ο οποίος προβλέπει ρητώς περιθώριο εκτίμησης του δικαστηρίου όσον αφορά το αίτημα του δικαιούχου του σήματος περί υποβολής του ζητήματος του κύρους στο Γραφείο– να γίνει δεκτό ότι ο δικαιούχος του σήματος, ο οποίος παραιτήθηκε από την αγωγή λόγω προσβολής, μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να καταστήσει αναρμόδιο το δικαστήριο ανεξαρτήτως οποιασδήποτε εκτίμησής του.

66. Συμπερασματικά, θεωρώ ότι η άποψη του αιτούντος δικαστηρίου δεν έχει αποφασιστικό χαρακτήρα. Φρονώ, αντιθέτως, ότι το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να απαντηθεί λαμβανομένης υπόψη της γενικής αρχής της perpetuatio fori. Σημειωτέον ότι τούτο μπορεί να επιτευχθεί δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, χωρίς να γίνει χρήση της παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 129, παράγραφος 3, του κανονισμού 2017/1001 και στις διατάξεις του εθνικού δικονομικού δικαίου που διακηρύσσουν την εν λόγω αρχή [31].

67. Δυνάμει της εν λόγω αρχής, όταν αρμόδιο δικαστήριο επιλαμβάνεται της διαφοράς, παραμένει εν γένει αρμόδιο ακόμη και αν το συνδετικό στοιχείο στο οποίο στηρίχθηκε η αρμοδιότητά του μεταβληθεί κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας [32]. Σκοπός της εν λόγω αρχής είναι να αποφευχθεί η βλάβη που θα υφίσταντο οι διάδικοι εάν, λόγω επιγενόμενης μεταβολής, κατά τη διάρκεια της δίκης, των συνθηκών που θεμελίωσαν την αρμοδιότητα, το δικαστήριο που επιλήφθηκε πρώτο έπαυε να είναι αρμόδιο.

68. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι η εν λόγω αρχή είναι γνωστή στο δίκαιο της Ένωσης. Υπενθυμίζεται, συναφώς, η απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2007, Freeport [33], με την οποία το Δικαστήριο προσδιόρισε ρητώς τον χρόνο άσκησης της αγωγής ως σημείο αναφοράς για την εκτίμηση της ύπαρξης συνάφειας μεταξύ των αγωγών, με σκοπό να εξακριβωθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001.

69. Παραπέμπω, επίσης, στις προτάσεις που ανέπτυξε στις 11 Δεκεμβρίου 2014 ο γενικός εισαγγελέας N. Jääskinen [34] στην υπόθεση CDC Hydrogen Peroxide και στην απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο την 21η Μαΐου 2015 στην ίδια υπόθεση, η οποία αφορούσε επίσης τον κανονισμό 44/2001. Στην εν λόγω υπόθεση, διαπιστώθηκε, κατ' εφαρμογήν της αρχής της perpetuatio fori, ότι η δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου, η οποία προσδιορίστηκε βάσει της κατοικίας ενός μόνον εκ των εναγομένων της δίκης, διατηρείται και σε περίπτωση ανάκλησης της αγωγής που ασκήθηκε κατά του εναγομένου που δικαιολόγησε τον προσδιορισμό της δικαιοδοσίας [35].

[31] Όπως προεκτέθηκε, κατά την κρατούσα στη Γερμανία άποψη, εφαρμόζεται το άρθρο 261, παράγραφος 3, σημείο 2, του ZPO, κατά το οποίο η αρμοδιότητα του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν επηρεάζεται από τυχόν μεταβολή των συνθηκών που τη θεμελιώνουν.

[32] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Szpunar στην υπόθεση A (C-716/17, EU:C:2019:262, σημείο 74).

[33] Απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2007, Freeport (C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψη 54).

[34] Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, σημεία 76 έως 83).

[35] Απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 28), στην οποία, καίτοι χωρίς να μνημονεύσει ρητώς την αρχή της perpetuatio fori, το Δικαστήριο την εφάρμοσε εκ των πραγμάτων.

70. Εν συνεχεία, η αρχή της perpetuatio fori αποτέλεσε τη βάση της απόφασης της 17ης Ιανουαρίου 2006, Staubitz-Schreiber [36], με την οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο κανονισμός 1346/2000 [37] έχει την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ο τελευταίος υποβάλλει αίτηση κίνησης της διαδικασίας αφερεγγυότητας εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία για την κίνηση της εν λόγω διαδικασίας και στην περίπτωση κατά την οποία ο εν λόγω οφειλέτης μεταφέρει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους μετά την υποβολή της αίτησης, αλλά πριν από την κίνηση της διαδικασίας.

71. Επιπλέον, την αρχή της perpetuatio fori υπενθύμισε ο γενικός εισαγγελέας M. Szpunar με τις προτάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 2014 στην υπόθεση Carl Gendreau [38], καθώς και με τις προτάσεις της 27ης Μαρτίου 2019 στην υπόθεση A [39] και τις προτάσεις της 30ής Απριλίου 2020 στην υπόθεση Novo Banco [40].

72. Η εν λόγω αρχή μνημονεύεται επίσης στον πρακτικό οδηγό για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα [41] και κατοχυρώθηκε από το Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου κατά τη διάρκεια της συνόδου που πραγματοποιήθηκε στη Dijon (Γαλλία) το 1981 [42]. Η αρχή της perpetuatio fori προβλέπεται, εξάλλου, από πλείονα νομικά συστήματα. Είναι, μεταξύ άλλων, γνωστή στο γερμανικό, το ισπανικό, το γαλλικό και το ιταλικό δίκαιο.

73. Επισημαίνεται, τέλος, ότι η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται, εκ των πραγμάτων, και στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη IAMA Consulting, το Γενικό Δικαστήριο, επιληφθέν της υπόθεσης δυνάμει ρήτρας διαιτησίας περιλαμβανομένης σε σύμβαση συναφθείσα από την Κοινότητα, είχε παραπέμψει στο Δικαστήριο ανταγωγή της Επιτροπής αφού έκρινε απαράδεκτα τα αιτήματα της προσφεύγουσας εταιρίας [43]. Το Γενικό Δικαστήριο είχε κρίνει ότι αρμόδιο να εξετάσει την ανταγωγή ήταν το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 225, παράγραφος 1, ΣΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 51 του ισχύοντος τότε Οργανισμού του Δικαστηρίου, κατά το οποίο αρμόδιο για τις προσφυγές που ασκούνται από θεσμικά όργανα της Κοινότητας ήταν το Δικαστήριο. Το Δικαστήριο υπενθύμισε, κατ' αρχάς, ότι το κοινοτικό δικαιοδοτικό σύστημα περιλαμβάνει ακριβή οριοθέτηση, επικεντρωμένη τότε στην ιδιότητα του προσφεύγοντος, των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, με αποτέλεσμα η αρμοδιότητα ενός εκ των δύο δικαστηρίων να αποφανθεί επί προσφυγής να αποκλείει κατ' ανάγκην την αρμοδιότητα του ετέρου [44]. Εν συνεχεία, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, «στο κοινοτικό σύστημα μέσων έννομης προστασίας, η αρμοδιότητα δικαστηρίου να αποφανθεί επί κύριας προσφυγής συνεπάγεται την αρμοδιότητα να αποφανθεί επί κάθε ανταγωγής ασκούμενης

[36] Απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2006, Staubitz-Schreiber (C-1/04, EU:C:2006:39). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην ίδια υπόθεση (C-1/04, EU:C:2005:500).

[37] Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ 2000, L 160, σ. 1).

[38] Υπόθεση C-376/14 PPU (EU:C:2014:2275, υποσημείωση 37).

[39] Υπόθεση C-716/17 (EU:C:2019:262, σημείο 74).

[40] Υπόθεση C-253/19 (EU:C:2020:328, σημείο 23).

[41] Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 20 Ιουνίου 2016 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διατίθεται στη διεύθυνση https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed.

[42] Στο έγγραφο, το οποίο είναι διαθέσιμο στη γαλλική γλώσσα (στη διεύθυνση https://www.idi-iil.org/app/uploads/2017/06/1981_dijon_01_fr.pdf), με τίτλο «Le problème intertemporel en droit international privé», επισημαίνονται τα εξής: «Les changements intervenant en cours de procédure dans les faits qui constituent le fondement de la compétence juridictionnelle ne privent pas la juridiction de sa compétence et n'affectent normalement pas la reconnaissance ou l'exécution de ses décisions dans d'autres États».

[43] Βλ. διάταξη της 25ης Νοεμβρίου 2003, IAMA Consulting κατά Επιτροπής (T-85/01, EU:T:2003:309).

[44] Βλ. διάταξη της 27ης Μαΐου 2004, Επιτροπή κατά IAMA Consulting (C-517/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2004:326, σκέψη 15).

στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας η οποία απορρέει από την ίδια πράξη ή το ίδιο γεγονός που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής» και ότι η εν λόγω αρμοδιότητα θεμελιώνεται ειδικότερα στο συμφέρον της οικονομίας της δίκης[45]. Τέλος, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι το γεγονός ότι η προσφυγή απορρίφθηκε και, επομένως, η ανταγωγή, απώλεσε τον παρεμπίπτοντα χαρακτήρα της, δεν επηρεάζει την αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου να αποφανθεί επί της εν λόγω ανταγωγής[46].

74. Τούτου λεχθέντος, θεωρώ ότι η αρχή της perpetuatio fori πρέπει να εφαρμοστεί και στην υπό κρίση υπόθεση. Συναφώς, θεωρώ σημαντική την παραπομπή του άρθρου 122 του κανονισμού 2017/1001 στη νομοθεσία περί διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, σε σχέση με την οποία στην προμνησθείσα νομολογία κρίθηκε ότι η αρχή της perpetuatio fori έχει εφαρμογή. Συγκεκριμένα, εφόσον δεν αμφισβητείται η δυνατότητα εφαρμογής της εν λόγω αρχής για την κατανομή της διεθνούς δικαιοδοσίας μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών σε σχέση με τις αγωγές που αφορούν τα σήματα της Ένωσης, δεν συντρέχει λόγος εξαγωγής διαφορετικού συμπεράσματος στην υπό κρίση υπόθεση στην οποία, εν τοις πράγμασι, εξετάζονται οι κανόνες κατανομής δικαιοδοτικής ή οιονεί δικαιοδοτικής εξουσίας.

75. Εξάλλου, προσδιορίζοντας την αρμοδιότητα κατά τον χρόνο άσκησης της ανταγωγής, η αρχή της perpetuatio fori εγγυάται την ασφάλεια δικαίου και αποτρέπει τις σημαντικές, κατά τη γνώμη μου, επιζήμιες συνέπειες, εις βάρος της οικονομίας της δίκης και του δικαιώματος άμυνας του εναγομένου, που θα προέκυπταν αν λαμβανόταν υπόψη η παραίτηση από την κύρια αγωγή.

76. Ας εξετάσουμε, για παράδειγμα, την περίπτωση στην οποία, λίγο πριν από το πέρας δίκης που χαρακτηρίστηκε από σύνθετη και δαπανηρή αποδεικτική διαδικασία, ή ακόμη και στο στάδιο αναιρετικής διαδικασίας, ο ενάγων παραιτείται από την αγωγή λόγω προσβολής, καθότι αντιλαμβάνεται το ενδεχόμενο απόρριψής της. Η επακόλουθη αναρμοδιότητα του δικαστηρίου να κρίνει την ανταγωγή θα υποχρέωνε τον εναγόμενο να κινήσει νέα διαδικασία ενώπιον του Γραφείου.

77. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι, εάν αγνοηθούν οι ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν και ο χρόνος που διατέθηκε στην πρωτοβάθμια δίκη, θα θιγεί η αρχή της οικονομίας της δίκης/της διαδικασίας η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζει όχι μόνον τη δικαιοδοτική αλλά και τη διοικητική δραστηριότητα του Γραφείου, δεδομένου ότι θα επέλθει αλληλεπικάλυψη δραστηριοτήτων που οδηγούν σε παρόμοιες εκβάσεις βάσει του κανονισμού 2017/1001. Επιπλέον, ο εναγόμενος θα πρέπει να επιβαρυνθεί με περαιτέρω έξοδα προκειμένου να κινήσει τη διαδικασία ενώπιον του Γραφείου. Παρατηρώ ότι οι ως άνω αρνητικές συνέπειες θα απέρρεαν αυτομάτως από απόφαση –αυτήν της παραίτησης από την κύρια αγωγή– του αντεναγομένου.

[45] Βλ. διάταξη της 27ης Μαΐου 2004, Επιτροπή κατά IAMA Consulting (C-517/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2004:326, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[46] Βλ. διάταξη της 27ης Μαΐου 2004, Επιτροπή κατά IAMA Consulting (C-517/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2004:326, σκέψη 20). Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2013, GL2006 Europe κατά Επιτροπής (T-435/09, EU:T:2013:439, σκέψεις 45 έως 47), η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο υπόθεσης την οποία το Γενικό Δικαστήριο ήταν αρμόδιο να εκδικάσει βάσει ρήτρας διαιτησίας κατά την έννοια του άρθρου 272 ΣΛΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο –αφού διαπίστωσε τον διακριτό χαρακτήρα της ανταγωγής της Επιτροπής σε σχέση με την κύρια προσφυγή της επιχείρησης– έκρινε ότι έπρεπε να αποφανθεί επί της εν λόγω ανταγωγής παρά την κατάργηση της δίκης όσον αφορά την κύρια προσφυγή, η οποία είχε καταστεί άνευ αντικειμένου καθόσον η προσφεύγουσα δεν εκπροσωπούνταν πλέον από δικηγόρο. Βλ., επίσης, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2013, Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ κατά Επιτροπής (T-552/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:349, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), της οποίας η λύση δεν αμφισβητήθηκε από το Δικαστήριο με την αναιρετική απόφασή του (βλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ κατά Επιτροπής, C-506/13 P, EU:C:2015:562).

78. Η προτεινόμενη ερμηνεία δεν προσκρούει στον ειδικό σκοπό της ρύθμισης που περιέχεται στον κανονισμό 2017/1001.

79. Όπως προεκτέθηκε, από την αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού 2017/1001 προκύπτει σαφώς ότι η αναγκαιότητα της επίδικης ρύθμισης έγκειται στο γεγονός ότι είναι σημαντικό «οι αποφάσεις περί εγκυρότητας και παραποίησης/απομίμησης των σημάτων της ΕΕ να ισχύουν και να καλύπτουν το σύνολο της Ένωσης, δεδομένου ότι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να αποφεύγονται αντιφατικές αποφάσεις των δικαστηρίων και του Γραφείου και να μην προσβάλλεται ο ενιαίος χαρακτήρας των σημάτων της ΕΕ».

80. Εντούτοις, οι σκοποί της επίδικης νομοθεσίας από τους οποίους απορρέει η αρμοδιότητα του δικαστηρίου σημάτων επί των ανταγωγών για την κήρυξη της ακυρότητας δεν θίγονται από τα γεγονότα που επιφέρουν την περάτωση της δίκης επί της αγωγής λόγω προσβολής. Συγκεκριμένα, τα εν λόγω γεγονότα δεν συνεπάγονται την κίνηση πλειόνων διαδικασιών, καθόσον η δίκη διεξάγεται ενώπιον ενός και μόνον οργάνου, ούτε θίγουν την erga omnes ισχύ της απόφασης του εθνικού δικαστηρίου σχετικά με το κύρος του σήματος. Επομένως, διαφυλάσσονται τόσο οι απαιτήσεις περί της οικονομίας της δίκης όσο και η ενότητα του σήματος σε ολόκληρη την Ένωση. Επιπλέον, αποφεύγεται ο κίνδυνος αντιφατικών αποφάσεων, δεδομένου ότι το όργανο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης είναι μόνο ένα.

81. Συμπερασματικά, για τους προεκτεθέντες λόγους, εκτιμώ ότι το δικαστήριο σημάτων διατηρεί την αρμοδιότητά του να αποφανθεί επί της ακυρότητας σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία προβλήθηκε με ανταγωγή κατά την έννοια του άρθρου 128 του κανονισμού 2017/1001, ακόμη και σε περίπτωση έγκυρης παραίτησης από την κύρια αγωγή λόγω προσβολής.

VI. Πρόταση

82. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα του Oberlandesgericht München (ανωτέρου περιφερειακού δικαστηρίου Μονάχου, Γερμανία) ως εξής:

«Το άρθρο 124, στοιχείο δ', και το άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την έννοια ότι το δικαστήριο σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί αιτήματος για την ακύρωση σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προβάλλεται στο πλαίσιο ανταγωγής κατά το άρθρο 128 του κανονισμού 2017/1001, ακόμη και μετά την έγκυρη παραίτηση από την αγωγή λόγω προσβολής κατά την έννοια του άρθρου 124, στοιχείο α'.»